

ע"פ 9893/12/14 - סעיד עלי נגד המרכז לגביית קנסות וגירות והוצאות

בית המשפט המחוזי בנצרת בשבתו כבית-משפט לערעורים פליליים

ע"פ 9893-12-14 עלי נ' המרכז לגביית קנסות וגירות והוצאות
תיק חיצוני:

בפני כבוד השופטת אסתר הלמן, אב"ד
כבוד השופטת יפעת שיטרית
כבוד השופט סאאב דבור
המערער סעיד עלי
נגד
המשיב המרכז לגביית קנסות וגירות והוצאות

פסק דין

1. ביום 20/09/05 נדון המערער בהעדרו, לתשלום קנס בסך 60,000 ₪, בגין עבירות על פקודת מס הכנסה, וזאת לאחר שהורשע, על פי הודאתו ובנוכחותו (ביום 23/03/05) בעבירות שיוחסו לו בכתב האישום, שעניינן אי הגשת דו"חות במועד (5 דו"חות) ואי קיום דרישה בהודעה שניתנה על פי הפקודה.
2. בשנת 2011 הוצאה נגד המערער פקודת מאסר (שניה) בגין אי תשלום הקנס.
בנובמבר 2011 הגיש המערער בקשה לביטול גזר הדין ולחלופין, לעיכוב ביצוע גזר הדין.
בבקשה זו נטען, כי המערער נשפט בהעדרו, עקב כך שלא התייצב לדיון בשל טעות אנוש, לאחר שמינה לו סנגור, ולא הודע לו על מועד הדיון. המערער הוסיף, כי בשל נסיבותיו האישיות (מצבו הרפואי והיותו המפרנס יחיד למשפחה המונה 5 נפשות), יש להתחשב במצבו ויש סיכוי טוב להקלה משמעותית בעונשו.
3. הבקשה נדונה ביום 01/05/12 ובמהלך הדיון, בנוכחות המערער ובא כוחו, הושג הסדר, שלפיו הוסכם כי גזר הדין יותר על כנו. יחד עם זאת, הסנגור עתר לביטול תוספת הפיגורים ולפריסת הקנס, ובית המשפט נעתר לבקשה זו והורה על ביטול תוספת הפיגורים ופריסת הקנס ל-24 תשלומים חודשיים.
4. ביום 15/07/12 הגיש המערער בקשה נוספת לפריסת הקנס לתשלומים של 1,000 ₪ לחודש.
בקשה זו נדחתה, בנימוק של העדר סמכות.

5. כחלוף למעלה משנתיים, ביום 20/11/14, הוגשה בקשה לעיכוב ביצוע הקנס והמאסר חלף הקנס, לאחר שעל פי טענת המערער נודע לו ממשטרת ישראל, כי הוצאה כנגדו פקודת מאסר בשל אי תשלום הקנס.

הבקשה נסמכה, בעיקרה, על הטענה כי עקב שינוי בנסיבות, לא היה באפשרותו של המערער לעמוד בתשלומים, כפי שנקבעו לו, וכי מאסרו של אדם רק בשל אי יכולת כלכלית איננו ראוי.

המערער הסתמך אמנם, להוכחת האמור לעיל, על הלכת גוסקוב (רע"פ 837/12 **מדינת ישראל נ. גוסקוב** (20/11/12)), אולם לא העלה כל טענה כנגד הוצאתה של פקודת המאסר ותוקפה.

6. לדיון שנקבע בבקשה זו, ביום 01/12/14, לא התייצב המערער, אף שזומן על ידי סנגורו. לאחר שבקשת הסנגור לאפשר למערער לשלם סכום חד פעמי (₪ 5,000) לצורך ביטול הפקודה - לא התקבלה, הוא הוסיף וטען **"יש לנו טענה מהותית לעניין ההמצאה. יש כאן נזק ראייתי, ההתראה לפני הפעלת המאסר, איננה בתיק"**.

בהעדרו של המערער, נדחה הדיון ובישיבה שהתקיימה ביום 02/12/14, מיקד הסנגור את טיעונו בשאלת תוקף ההמצאה של ההתראה. בעניין זה טען ב"כ המערער, כי ההתראה הומצאה לדודו של המערער ולכן איננה כדין.

7. בקשת המערער לביטול פקודת המאסר נדחתה, כשבית המשפט קמא מציין, בין היתר, כי בעבר בשנת 2012 כבר הוצאה פקודת מאסר ונערך דיון, שבעקבותיו הושג הסדר באשר לאופן תשלום הקנס. לפיכך, אין עילה לביטול הפקודה.

8. על החלטה זו הוגש הערעור שבפנינו, במסגרתו הרחיב המערער וטען כנגד ההמצאה, כשהוא קובל בעיקר, על כך שבית המשפט קמא לא התייחס כראוי לטענתו, בדבר פגם בהמצאת ההתראה.

9. בטיעוניה הדגישה המשיבה, כי בעבר הוצאה פקודת מאסר שהמערער היה מודע לה, ואף פנה לבית המשפט בעקבותיה. ההתראה לגבי הפקודה האחרונה נמסרה לדודו של המערער, לפי כתובתו של המערער, הרשומה במשרד הפנים. ממילא, ניתנה לו זכות הטיעון ולכן אין מקום לקבלת הערעור.

10. בסיומו של הדיון, הסכימו הצדדים, כי המערער יפנה למרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, על פי חוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה - 1995 (להלן: **"המרכז"**), וככל שיהא צורך בכך נכריע בערעור.

11. בעקבות הדיון, פנה המערער למרכז, ושם הוחלט לפטור אותו מתשלום תוספת הפיגורים (סך של ₪ 69,500) ולפרוס לו את יתרת הסכום לתשלומים. יחד עם זאת, הוא נדרש לשלם את קרן החוב

(58,855 ₪) באופן מידי ורק יתרת הסכום 11,421 ₪ נפרסה לתשלומים.

בשל האמור, הודיע המערער, כי אין באפשרותו לעמוד בהחלטת המרכז והוא מבקש כי נכריע בערעור, נקבל אותו ונאפשר לו לשלם את הקנס בתשלומים של 1,000 ₪ (למעט תשלום ראשון של 5,000 ₪).

12. המשיבה התנגדה למבוקש. לעמדתה, ככל שמבקש המערער להשיג על החלטת המרכז, אין לבית משפט זה סמכות לדון בבקשתו. המשיבה הדגישה, כי המערער מנוע מלטעון כיום טענות בנוגע לאי המצאת ההתראה כדין, כשלא העלה טענה זו בבקשתו בפני בית המשפט קמא. יתרה מכך, ההתראה הומצאה לו כדין, שכן היא הומצאה לדודו של המערער, בכתובת המגורים של המערער, כפי שהיא מופיעה במרשם האוכלוסין, וקיימת חזקת תקינות המעשה המנהלי בהקשר זה.

בנוסף, חוזרת המשיבה על טענתה, כי המטרה של משלוח ההתראה, לפי הלכת גוסקוב, הינה ליתן לחייב הזדמנות להשמיע טענותיו, ובעניין זה הוגשמה המטרה. בנוסף, לטענתה, בית המשפט כבר התחשב במערער כאשר פרס את הקנס לתשלומים בשנת 2012, ולמרות זאת, המערער לא שילם אף לא תשלום אחד ולא פנה למרכז לגביית קנסות בבקשה לפריסת הקנס בכל אותו פרק זמן, עד שהוצאה כנגדו הפקודה.

המשיבה מבקשת לדחות את הטענה לשינוי בנסיבות, שהצדיק פריסת הקנס מחדש. לפי הנטען, לא צורפו אישורים רפואיים להוכחת מצבו של הבן, אשר נולד בשנת 2013, ואשר גם טרם לידתו, לא שולם דבר.

13. בתגובה טען המערער, כי המשיבה לא הפנימה את הלכת גוסקוב, וכפי שנטען על ידו בערעור, לא נבחן הפגם בהמצאת ההתראה וגם לא הייתה התייחסות לשינוי הנסיבות.

המערער שב וטוען, כי ההתראה לא הומצאה לו כדין, אלא לדודו, המתגורר במקום אחר בכפר, ומדגיש כי צירף אישורים באשר למצבו של בנו. לאור האמור, מבקש המערער לקבל את בקשתו, לפרוס את הקנס לתשלומים, או לחלופין, להורות על החזרת הדיון לבית המשפט קמא, על מנת שידון בטענותיו.

דין והכרעה:

14. המערער הודה בביצוע העבירות שיוחסו לו בכתב האישום והורשע בהן. לבקשתו נדחה מועד הטיעונים לעונש וגזר הדין למועד מאוחר יותר, על מנת לאפשר לו להסיר את המחדל, אולם הוא בחר שלא להתייצב למועד הנדחה. משכך, נגזר דינו בהעדרו והוטל עליו עונש המתמחה בקנס בסך 60,000 ₪, או שנת מאסר כנגדו.

15. גזר הדין ניתן בנוכחות עורך דינו של המערער, לאחר שזה שוחרר מן הייצוג, לפי בקשתו, בשל אי שיתוף פעולה מצד המערער.

16. מכאן, כי המערער היה מודע לכך שדינו אמור להיגזר, בעקבות הרשעתו, ולכאורה לא עשה דבר עד שלהי שנת 2011, אז הגיש לראשונה בקשה לביטול גזר הדין.

גם לדיון בבקשה זו לא התייצב המערער, והיה צורך לדחות את הדיון בכדי לאפשר לו להתייצב. בנוכחותו של המערער, נפרס תשלום הקנס ובוטלה תוספת הפיגורים שהצטברה במשך **7 השנים** שחלפו מאז מתן גזר הדין ועד הגשת הבקשה.

17. גם לאחר החלטה זו לא שילם המערער את הקנס או חלקו, וככל הנראה לא הגיש למרכז כל בקשה לפריסתו או לדחיית תשלומיו.

18. ברע"פ 837/12, הלכת גוסקוב, עסק בית המשפט העליון בשאלת היישום המעשי של מאסר חלף קנס שנגזר בפלילים והאפשרות להשיג על צו מאסר בטרם יופעל.

על פי ההלכה שנפסקה שם, ניתן תוקף מחייב להסדר הביניים, שלפיו טרם הפעלת צו מאסר תשלח לחייב הודעת דרישה, המפרטת את פרטי הקנס והמעמדה אותו על זכותו לעתור בפני בית המשפט בבקשה לעיכוב הקנס והמאסר חלף הקנס. בכך תינתן לחייב אפשרות להשגה שיפוטית, בטרם יבוצע צו המאסר:

"הסדר הביניים לו הסכימו הצדדים, בצירוף מתן אפשרות להשגה שיפוטית, מאפשר איזון בין האינטרסים השונים שעל כף המאזניים: הקפדה שלא לשלול חרות ביד קלה ועל הליך הוגן מזה, והצורך שחייבים ישלמו חובם מזה. נזכיר, כי מטרת המאסר חלף קנס היא להביא לתשלום הקנס, והיא אינה נושאת בחובה תכלית עונשית כשלעצמה. אין תכליתו של הסדר זה לשלול את חרותו של הפרט כאמצעי ענישה על שלא שילם את הקנס, אלא להביא את החייב לשלם את הקנס; כך אף עולה מסעיפים 71(ג) ו-71(ד) לחוק העונשין, שלפיהם ניתן לרצות גם חלק מתקופת המאסר חלף הקנס. התכלית האכיפתית הניצבת ביסוד ההסדר של מאסר חלף קנס תומכת איפוא אף היא במתן אפשרות לחייב להשיג על ההחלטה, בלא שתיפתח ההכרעה העקרונית בהליך העיקרי. כך, למשל, אם טוען הפרט כי שילם את הקנס, או כי יש מקום לאפשר דחיה נוספת של התשלום בשל שינוי נסיבות שחל מאז ניתן גזר הדין, יש לאפשר לערכאה שיפוטית להידרש לטענות מעין אלה".

19. אין חולק, לפיכך, כי טרם הפעלת צו המאסר, על המשיבה להמציא התראה כדין לחייב, על מנת שיוכל לשטוח טענותיו בפני בית המשפט, אם רצונו בכך.

בהיותו מודע להלכה זו (אליה הפנה המערער בבקשתו לבית המשפט קמא) העלה המערער בבקשתו את טענותיו באשר לשינוי נסיבות המצדיק פריסת החוב. בבקשה זו לא הועלתה כל טענה באשר לכך שלא הומצאה לו התראה כנדרש. הטענה הועלתה לראשונה במהלך הדיון בפני בית המשפט קמא, מבלי שהונחה לה תשתית

עובדתית, המאפשרת הכרעה בה, ותוך שהמשיבה מתנגדת כי תועלה.

20.

אנו סבורים, כי הדין עם המשיבה בעניין זה, מכמה טעמים:

ראשית, גם אם לא היה בפני המערער או בא כוחו העתק מן האישור בנוגע להמצאת ההתראה, אם אכן זו לא נמסרה לידו, לא הייתה כל מניעה כי יציין זאת כבר בפנייתו לבית המשפט.

שנית, ככל שההכרעה בסוגיה זו דורשת הכרעה עובדתית, היה על המערער לצרף תצהיר ערוך כדין בו הוא מפרט מדוע המצאת ההתראה, לפי כתובתו הרשומה, לבן משפחתו, איננה מהווה המצאה כדין והוא לא עשה כן. כך שגם מן הטעם האמור, לא היה מקום לקבל את הטענה.

מעבר לכך, צודקת המשיבה בטענה, כי תכלית ההתראה הינה לאפשר לחייב לפנות לבית המשפט בטרם יופעל צו המאסר, בכדי להעלות טיעוניו. הזדמנות כזו ניתנה בידי המערער והוא אף ניצל אותה ושטח את טיעוניו בפני בית המשפט, כך שגם אם היה נמצא כי נפל פגם בהמצאת ההתראה, הרי אין הוא מחייב, כשלעצמו, ביטול פקודת המאסר.

21.

טענתו השנייה של המערער מכוונת לשינוי הנסיבות המצדיק ביטול הפקודה. גם בעניין זה לא שוכנענו כי יש לקבל את טענות המערער, מן הטעמים הבאים:

ראשית, העובדה שהמערער לא החל כלל בתשלום הקנס, גם לאחר שבית המשפט קמא הלך לקראתו כברת דרך משמעותית בכך שביטל בשנת 2012 את תוספת הפיגורים, שנצטברה מאז מתן גזר הדין (בשנת 2005) ופרס את הקנס לתשלומים, וכן העובדה שלא פנה מיוזמתו למרכז לגביית קנסות, מחלישה במידה רבה את טענתו, כי לא שילם את הקנס בשל שינוי בנסיבות.

המבקש טען, כי חל שינוי מהותי בנסיבות, הואיל ובן הזקונים שלו לוקה במום, המונע התפתחותו הפיזיולוגית. לבקשה צורף אישור המלמד על בעיה בריאותית ממנה סובל בנו, יליד ינואר 2013. אין הסבר בבקשה מדוע לא שולם הקנס, או חלקו, עד לשינוי זה בנסיבות.

22.

לטענת המערער, בהלכת גוסקוב נקבע, כי בית המשפט רשאי להתחשב בשינוי הנסיבות ולפרוס את תשלום הקנס מחדש. כמפורט לעיל, על פי הלכת גוסקוב, המאפשרת השגה שיפוטית, יש מקום להתחשב בשינוי נסיבות כנימוק לדחיית ביצוע הקנס, (וכפועל יוצא מכך, דחיית ביצוע צו המאסר).

23.

קשה לקבל את הטענה, כי בכל עת שתוצא פקודת מאסר רשאי יהא החייב לעתור לבית המשפט בכדי לבקש פריסת הקנס מחדש, בהתקיים נסיבות חדשות, וזאת נוכח ההלכה, שלפיה בקשה לפריסת הקנס יש להגיש למרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, לו נתונה הסמכות, על פי החוק, לדון בבקשות אלה.

לפי הפרשנות המוצעת על ידי הסנגור, אף שככלל, בית המשפט איננו הכתובת לדון בבקשה לפריסת הקנס, בשל כך שהסמכות נתונה למרכז לגביית קנסות, הרי רשאי החייב לשבת בחיבוק ידיים, וכאשר יקבל התראה לפני הוצאת פקודת המאסר, יוכל לפנות לבית המשפט על מנת שידחה ביצוע הפקודה, תוך פריסת הקנס (ראה בהקשר זה רע"א 8994/11 חליל נ. מדינת ישראל (29/04/12), הדן בנושא ביטול תוספת הפיגורים שנתווספה לפיצויים, אולם ההתייחסות שם לסמכות המרכז לגביית קנסות לפרוס את התשלום רלבנטית גם לנושא הקנס, וכן ראה רע"פ 3850/13 חוסאם נ. המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות (10/06/13)).

24. מתוך טיעוני המערער בהודעותיו המשלימות, ניתן ללמוד כי למעשה פנייתו לבית המשפט מיועדת כיום לערער על החלטת המרכז לגביית קנסות והוצאות ואופן פריסת הקנס ע"המרכז, ולכך לא נועד ההליך שבפנינו (ראה התייחסות למצב החוקי והאפשרות להשיג על החלטות המרכז, בפסקי הדין שהובאו לעיל).

25. מכל הטעמים דלעיל, אנו סבורים, כי דין הערעור להידחות. יחד עם זאת, אין באמור כדי למנוע מן המערער לפנות שוב למרכז לגביית קנסות עם בקשה מתאימה, מפורטת ונתמכת במסמכים, אם ברצונו לעתור שוב לפריסת החוב, נוכח המצב המשפחתי - כלכלי הקשה בו הוא נתון.

26. במאמר מוסגר נאמר, כי כפי שהובהר בהלכת גוסקוב, אין מטרת הליכי ההשגה לאפשר התחמקות מתשלום קנס. קשה לקבל מצב שבו נאשם, שדינו נגזר לפני כ-10 שנים, איננו פועל לתשלום ולו מקצת מקרן הקנס שהוטלה עליו, אף לפי יכולותיו, ולמעשה, לא שילם כמעט מאומה במשך כל התקופה הארוכה שחלפה מאז נגזר דינו.

ניתן היום, י"ז כסלו תשע"ו, 29 נובמבר 2015, בהעדר הצדדים.

ס' דבור, שופט

י' שיטרית, שופטת

א' הלמן, שופטת,
[אב"ד]